

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
з теми:
СТАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ
УМОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «Телекарт-прилад»)

Науковий керівник комплексної
кваліфікаційної роботи: к.е.н., доц., Грінченко Р.В.

Розділ: «Шляхи підвищення обсягу прибутку підприємства»

Виконавець: Деркач Тетяна Едуардівна

Наук. керівник: к.е.н., доц., Кічук О.С.

Одеса 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Янковий О.Г.

– (підпис)
“ ”

2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва магістерської програми)

на тему: **«Шляхи зростання обсягу прибутку підприємства»**

Виконавець:

Студент ФЕУП факультету
Деркач Т.Е.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доц.
(науковий ступінь, вчене звання)
Кічук О.С.
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ	
ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Сутність та функції прибутку підприємства.....	7
1.2 Класифікація та склад прибутку підприємства.....	15
1.3 Чинники, що впливають на розмір прибутку підприємства.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ	
«ТЕЛЕКАРТ ПРИЛАД»	
2.1 Аналіз техніко-економічних показників фінансово-господарської	
діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».....	28
2.2. Склад та динаміка прибутку на підприємстві ТОВ «Телекарт-	
Прилад».....	41
2.3. Факторний аналіз прибутку підприємства ТОВ «Телекарт-	
Прилад».....	48
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ, ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ	
ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	58
ВИСНОВКИ	75
Список використаних джерел.....	79

ВСТУП

Актуальність теми. Проведення ринкових реформ в економіці України трансформувало відносини власності в яких головним суб'єктом господарювання є підприємство, економічний простір для якого є необмеженим. Ефективність діяльності підприємств цілком залежить від уміння працювати прибутково, адаптуючись до змін економічного середовища.

В умовах сьогодення головним завданням будь якого підприємства є отримання прибутку. Прибуток є основним спонукальним мотивом діяльності підприємства. Він характеризує ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками діяльності: виробничим, збутовим, постачальницьким, інвестиційним, фінансовим. Щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, підприємство змушене проводити аналіз чинників впливу на фінансовий результат та шукати невикористані можливості його збільшення.

Нині в економіці України спостерігається тенденція до значного зниження доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зменшення прибутку чи навіть збитковості багатьох підприємств. На сьогоднішній день однією з актуальних проблем економіки є пошук шляхів збільшення прибутку підприємств та впровадження заходів сприяючих зростанню економічних показників.

Мета і завдання дослідження.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування прибутку підприємства, вивчення чинників що впливають на розмір прибутку, визначення шляхів збільшення прибутку на прикладі підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад», та надання пропозицій щодо максимізації прибутку підприємства.

Для досягання мети в дипломній роботі поставлені такі головні завдання:

- дослідити теоретичні основи поняття прибутку, його види та функції;

- визначити чинники що впливають на прибуток підприємства;
- провести аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести факторний аналіз прибутку ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести аналіз динаміки прибутку та побудувати прогноз;
- розробити заходи, щодо підвищення прибутку підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Об'єктом дослідження є процес формування прибутку підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предмет дослідження – виступають теоретичні та практичні аспекти визначення чинників та шляхів збільшення прибутку підприємства в умовах ринкової економіки.

Методи дослідження. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи магістра та виконання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: теоретичного узагальнення – для дослідження фінансових результатів і прибутку підприємства, визначення факторів підвищення прибутку підприємства; методи статистичного спостереження – для вивчення сучасного стану та перспектив розвитку підприємства; графічний метод – для наочного відображення статистичного матеріалу та схематичного подання теоретичних і практичних положень кваліфікаційної роботи; коефіцієнтний метод та метод порівняння – для оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства; горизонтальний, вертикальний методи фінансового аналізу – для визначення динаміки та структури фінансових результатів підприємства; наукової абстракції та узагальнення – для розробки заходів щодо підвищення прибутку підприємства.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти, дані економічної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали конференцій, публікацій в економічних та комп'ютерних виданнях, сайт ТОВ «Телекарт-Прилад» та інших підприємств, звіти, положення та дані фінансової звітності ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2015-2018 рр.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра автором опубліковано одну статтю: Деркач Т.Е. Чинники, що впливають на прибуток в сучасних умовах / Деркач Т.Е., Кічук О.С. // Студентський науковий збірник ФЕУП. – Одеса, ОНЕУ, 2018. – № 29. – Вип. 1. – С. 10-11.

ВИСНОВКИ

1. В умовах ринкових відносин підприємство прагне до одержання максимального прибутку, тобто до такого його обсягу, що дозволяв би підприємству не тільки міцно втримувати позиції збуту на ринку своєї продукції, але й забезпечувати динамічний розвиток його виробництва в умовах конкуренції. Прибуток є головним показником, який відображає фінансові результати діяльності підприємств та мету його діяльності. За рахунок прибутку здійснюється фінансування заходів щодо науково-технічного й соціально-економічного розвитку підприємств, збільшення фонду оплати праці працівників. Він є не тільки джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємства, але здобуває все більше значення у формуванні бюджетних ресурсів, позабюджетних і благодійних фондів.

2. Прибуток підприємства характеризується різноманіттям форм, в яких він виступає. Для розуміння сутності прибутку розглянуто його види за різними ознаками класифікації прибутку підприємства: за джерелами утворення, за видами діяльності, за складом, за напрямками використання. Розглянуто склад та процес формування чистого прибутку підприємства.

3. В роботі досліджені чинники, що впливають на прибуток підприємства. Внутрішні чинники залежать від діяльності самого підприємства й характеризують різні аспекти його роботи. До внутрішніх чинників відносяться: обсяг виробництва і реалізації продукції, склад виробленої та реалізованої продукції, собівартість продукції, тривалість операційного циклу, рівень продуктивності праці, стан виробничих основних фондів, забезпеченість власними оборотними активами. До зовнішніх чинників відносять ті, які не залежать від діяльності самого підприємства, але які можуть впливати на величину й темпи зростання прибутку. До зовнішніх чинників відносяться: природні умови, політика країни, науково-технічний і соціальний розвиток регіону, чинне законодавство, державне регулювання цін, тарифів, відсоткових ставок, податкових ставок і пільг, штрафних санкцій і ін.

4.Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес формування прибутку підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад». Підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» - одна з провідних компаній України у сфері розробки і виробництва електроприладів і радіоелектронної апаратури побутового і спеціального призначення. Компанія виконує весь цикл необхідних робіт, починаючи з розробки виробу і програмного забезпечення, закінчуючи установкою, гарантійним обслуговуванням і навчанням фахівців замовника. Основною метою діяльності товариства є задоволення суспільних потреб у його продукції, роботах, послугах і реалізація на основі отриманого прибутку економічних інтересів учасників та працівників товариства. Аналіз основних техніко-економічних показників, наведених у другому розділі роботи, свідчить про покращення діяльності підприємства за основними показниками. Підприємство має високий виробничий потенціал, виробничі потужності не використовуються повністю, є можливість нарощування обсягів виробництва.

5. Результати аналізу фінансових результатів показав, що за усіма видами прибутків спостерігається зростання. Чистий дохід від реалізації продукції зростає швидше ніж її собівартість. Так, темп приросту чистого доходу від реалізації продукції 166,3%, а темп приросту собівартості складає 158%. Аналіз валового прибутку, одержаного в процесі виготовлення продукції, свідчить про ефективність діяльності виробництва. Сума операційних витрат безпосередньо впливає на розмір операційного прибутку підприємства. Проведено аналіз елементів операційних витрат ТОВ «Телекарт-Прилад». Найбільшу долю операційних витрат займають матеріальні витрати, на другому місці витрати на оплату праці.

6. В роботі проведено факторний аналіз валового прибутку ТОВ «Телекарт-Прилад» та використано два методи: метод ланцюгових підстановок і метод виявлення ізолюваного впливу факторів. За даними аналізу об'єм валового збитку від реалізації продукції в 2017 році порівняно з 2014 роком збільшився на 215%. За рахунок зменшення чисельності працівників зменшився на 5,9%, а за рахунок збільшення продуктивності праці збільшився на 257%.

Розрахунки вказують на зменшення валового прибутку на 251% за рахунок зміни показника фондівіддачі. Збільшення рентабельності основних виробничих фондів сприяє збільшенню прибутку на 216%. За рахунок впливу додаткового фактора, валовий прибуток збиток зменшився на 197 %. При використанні методу ланцюгових підстановок визначено що синергетичний ефект факторів Δ викликав зменшення результативного економічного показника валовий прибуток підприємства на 9764,74 тис. грн. або на -197,63%. Для аналізу зовнішніх чинників проведено SWOT-аналіз прибутковості підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад», розглянуто можливості і загрози підприємства в сучасних умовах господарювання.

7. Аналіз динаміки показників прибутку свідчить про зростання показників. Розглянуто тенденцію та побудовано прогноз зміни показника прибуток від операційної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад». При умові збереження існуючих тенденцій ми розрахували прогноз на друге півріччя 2018 року та перше півріччя 2019 року. З прогнозами до кінця 2018 року розмір прибутку від операційної діяльності підприємства сягатиме 3887 тис. грн. Перше півріччя 2019 року підприємство закінчить з розміром прибутку від операційної діяльності 4264 тис. грн..

8. В роботі запропоновано заходи щодо збільшення прибутку підприємства за рахунок розширення ринку збуту, покращення якості продукції, зміни цінової політики, вкорочення витрат на збут та пропозиції нового продукту, а саме:

- випуск лічильників з покращеними технічними характеристиками лічильників;
- збільшення цін на моделі лічильників, де є резерв збільшення цін;
- використання аутсорингу в підрозділі маркетингу та продажів;
- розробки та реалізації програмно-апаратних комплексів.

Запропоновані заходи є ефективними та призведуть до зростання чистого доходу від реалізації продукції на 35,6 %, собівартості реалізованої продукції – на 30,8 %. Прибуток від продажу збільшиться на 50,3%. У підприємства ТОВ

«Телекарт - Прилад» є значні резерви та можливості збільшення прибутку та реалізації власного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самот. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с. - с. 77.
2. Амоша А.И., Вишневыи В.П. Неоиндустриализация и новая промышленная политика Украины. // Укрпром. – 2013. - №7. – С. 56-68&
3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. — К. : КНЕУ, 2002.—171 с.
4. Басенко А. Центри витрат і прибутків. (досвід агрофірми «Марія») / А. Басенко // Пропозиція. – 2003. – № 1. – С. 30-32.
5. Білик Т. Теоретичні аспекти прибутку / Т. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – С. 7-8.
6. Бланк И.О. Управление прибылью / И.О. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2003. – 752 с..
7. Бобир Ю. О. Проблеми забезпечення прибутковості АПК України / Ю. О. Бобир // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 10. – С. 103-106.
8. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрямки підвищення : моногр. / В. Г. Семенова, М. В. Обертайло [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. Г. Янкового. – О. : Атлант, 2013. – 470 с.
9. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера: навч. посіб. для студ. екон. вузів // М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шканова – К.: Кондор – 2010.– 323 с.
10. Гайбура Ю. А., Загнітко Л.А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – С. 104

11. Гайбура Ю.А. Управління прибутковістю підприємства та шляхи її підвищення / Ю.А. Гайбура // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Випуск 14. Частина 2. – 2015. – С. 127–130.
12. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. –2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 313 с.
13. Гончаренко Л. Н. Управление прибылью организаций торговли : монография / Л. Н. Гончаренко /Економіка і прогнозування. – 2009. – № 3. – С. 251-263.
14. Дейнека О. Г. Система планування організаційно-технічного розвитку на підприємстві [Електронний ресурс] / О. Г. Дейнека, В. В. Культенко // Збірник наукових праць Української державної академії залізничного транспорту. - 2013. - Вип. 140. - С. 121-124. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpudazt_2013_140_25
15. Кошельок Г.В. Контролінг грошових потоків підприємства / Кошельок Г.В. // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матеріали п'ятої Міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 вересня 2017 р. – Одеса, Атлант, 2017. – С. 175-176.
16. Данилов О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях : навч. посібник / О. Д. Данилов, Т. В. Паєнко. - К. : КНТ, 2009. - 272 с. - ISBN 978-966-373-509-2. - с. 104].
17. Економіка підприємства: навч. посіб. / Шелегеда Б.Г., Берсуцький А.Я., Касьянова Н.В., Кравцова Л.В., Солоха Д.В. та ін.]; за ред. Б.Г. Шелегеди. – Донецьк: ДонУЕП, 2010. – 685 с.
18. Економіка підприємства: Підручник/ За ред. С. Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, — 1999. — с.449
19. Зелінська Л. Є. Резерви збільшення прибутку суб'єктів господарювання // Національний університет «Львівська політехніка». – С. 183-184
20. Зінченко О. А. Нормативний метод визначення якості прибутку підприємства / О. А. Зінченко //

21. Іщук С. О. Модель розрахунку операційного прибутку промислових підприємств / С. О. Іщук //
22. Кічук О.С. Сучасні форми інтеграції промислових підприємств/ / О. С. Кічук // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2011. - № 2. - С. 212-216.
23. Ковальов А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Фінанси фірми. - М.: ИНФРА-М, 2003. - 496 с.
24. Костенко О. Формування прибутку організаційно – правових формах господарювання / О. Костенко // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С.74-76.
25. Кривецька О. Р. Фінансові основи діяльності підприємств : дис. ... канд.. екон. наук : 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит / Ольга Романівна Кривецька. - Київ, 2009. - с. 10.
26. Кучеркова С. О. Фактори формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах /С. О. Кучеркова. – 2004. – № 7. – С. 70-72.
27. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дькова В.Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. - М.: ЮНИТИ - ДАНА, 2002. - 471 с.
28. Ляпіна Н. С. Теоретико – методичні підходи до визначення прибутковості / Н. С. Ляпіна // Держава та регіони. – 2010. – № 3. – С. 96-100.
29. Літвінов О.С. Знос та відтворення нематеріальних ресурсів підприємства / О.С. Літвінов // Економіст. – 2015. - №2. – с.51-55.
30. Макаровська Т. П., Бондар Н. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: МАУП, 2003. -С.204.
31. Микоева О., Шишкова Т. Управлінський облік: навчальний посібник. Вид-во «УРСС», 2002. - 368 с.
32. Ногіна С. Шляхи вдосконалення формування і розподілу прибутку / С. Ногіна // Економічний аналіз. – 2011. – № 8. – С. 283–286.

33. Оболонська І. В. Показник оцінки організаційно-технічного рівня забезпечення виробничої потужності видобувного підприємства та методика його застосування [Електронний ресурс] / І. В. Оболонська // Економіка промисловості. - 2012. - № 1-2. - С. 236-241. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2012_1-2_31
34. Оксенюк Т.М. Фактори підвищення прибутковості підприємства: еволюційний аспект / Т.М. Оксенюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 13. Частина 3. – 2015. – 115–118 с.
35. Отпущеннікова О. Н. Вибір методів управління прибутком / О. Н. Отпущеннікова // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Вип. 9. – Луганськ : СХУ ім. В. Даля, 2002. – С. 37-43.
36. Панченко І.А. Функції прибутку: значення для забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / І.А. Панченко. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/3475/1/71.pdf>.
37. Патаридзе-Вишинская М.В. Прибыль предприятий: виды, роль и функции./Економіка.Управління.Іновації. 1/10, 2010 С.82-90
38. Петрович Й.М. Оновлення техніко–технологічної бази шляхом проведення технічного переоснащення й реконструкції підприємства [Електронний ресурс] / Питання історії науки і техніки. - 2015. - № 4. - С. 67-71 – Режим доступу : <http://poglyad.com/students/item/15599/>
39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати” (Наказ МФУ №87 від 31.03.1999 р.) .
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main>
- 40.Продиус Ю.И. Экономика предприятия: Учебное пособие.-Харьков.- 2006.- 416 с.
41. Савицкая Г. Ф. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / Г. Ф. Савицкая. – 6-е изд., перераб. и доп. – Мн. : Новое знание, 2001. – 704 с.

42. Грінченко Р.В. Аналіз компонент середовища функціонування підприємства// Науковий вісник МГУ. Серія: Економіка і менеджмент. – Одеса. – 2017. – Випуск 27. – Частина 2. – С. 9-12.
43. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 2006. – 338 с.
44. Теорія ймовірностей та математична статистика: навчальний посібник – Одеса, 2018. – 124 с.
- 44.Т. Б. Кувалда, И. С. Метелев. – Омск : Типография «С – Принт», 2007. – 148 с.
45. Федоренко В.Г. Політична Економія [Електроний ресурс] – режим доступу: https://pidruchniki.com/19240701/politekonomiya/sutnist_pributku_yogo_vidi_funktsiyi
- 46.Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. С. Філімоненков. - К. : Ельга ; Ніка-Центр, 2002. - 360 с. - ISBN 966-521-166-8. - с. 56.
- 47.Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях : навч. посібник / О. Данилов Д. Данілов, Т. В. Паєнтко. - К. : КНТ, 2009. - 272 с. - ISBN 978-966-373-509-2. - с. 104.
- 48.Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Либідь, 2003. - 384 с. - ISBN 966-06-0239-1.с. 126 - 127:
49. Фінансовий механізм забезпечення прибутковості підприємств: проблеми, інструменти, перспективи : монографія / Л. А. Костирко, Е. В. Чернодубова; Східноукр. олі. ун-т ім. В. Даля. - Луганськ : Ноулідж, 2013. - 179 с.
- 50.Фінанси підприємств.: підручник за ред.. А.М. Поддерогіна, 3-тє. Вид. –К.: КНЕУ,2000-235с.
- 51.Фінансова математика для економістів: навчальний посібник – Одеса, 2018. – 404 с.
- 52.Хомяков В.І., Вяткіна Т.Г., Познякова І.В. Стратегія управління потенціалом промислового комплексу// Зб. наук. пр. Черкаського державного

технологічного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 12. – Черкаси: ЧДТУ, 2004 – 3ст.

53. Юров В.Ф. Прибыль в рыночной экономике. Вопросы теории и практики.

М.: Финансы и статистика, 2004. - 144с.

53. В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.В. Барабанова, І. І. Криштопа “Фінанси підприємств/підручник/ режим доступу
https://pidruchniki.com/19820510/finansii/formuvannya_rozpodil_pributku

54. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал / Дж. Р. Хикс ; пер. с англ. ; общ. ред. и вступ. ст. Р.М. Энтова. – М. : Прогресс, 1993. – с. 340.

55. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: [Учебное пособие] / А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, ротапринт, 2014. –250 с.

56. <http://telecard.odessa.ua/index.php/ru/>

57. <http://www.energomera.ru/ru/about/zavod/hetz>

58. <http://www.nik.net.ua/>

59. <http://www.teletec.com.ua/ru/automatic-metering-solution/matrix-amm/elements/Meters/three-phase-multi-tariff-meter/>

60. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

61. <https://001.com.ua/schetchiki-elektroenergii-telekart-pribor>

62. <https://clarity-project.info/tenderer/13881657>

63. <https://dumskaya.net/news/krupneyshee-hi-tech-predpriyatie-odessy-na-grani-041008/>